

Пространствено разпределение на рН на валежите в България

Лора Вълчева, Елена Христова

Секция "Приложна метеорология"

Национален институт по метеорология и хидрология, бул. Цариградско шосе 66, София, България
lora.valcheva@meteo.bg, elena.hristova@meteo.bg

Резюме

Химическият състав на валежите се изучава интензивно в световен мащаб поради отлагането на киселинни вещества, евтрофикация, отлагане на следи от метали, увреждане на горите и растителността, здравето на екосистемите. Целта на тази работа е да се изследва пространственото разпределение на рН на валежите на територията на България в периода 2011 – 2020г. Представено е разпределение на честотата на рН в проби от валежи в 35 станции от Мрежата по химия на валежа НИМХ за 2011-2020г. Изследвано е и сезонното изменение на стойностите на рН.

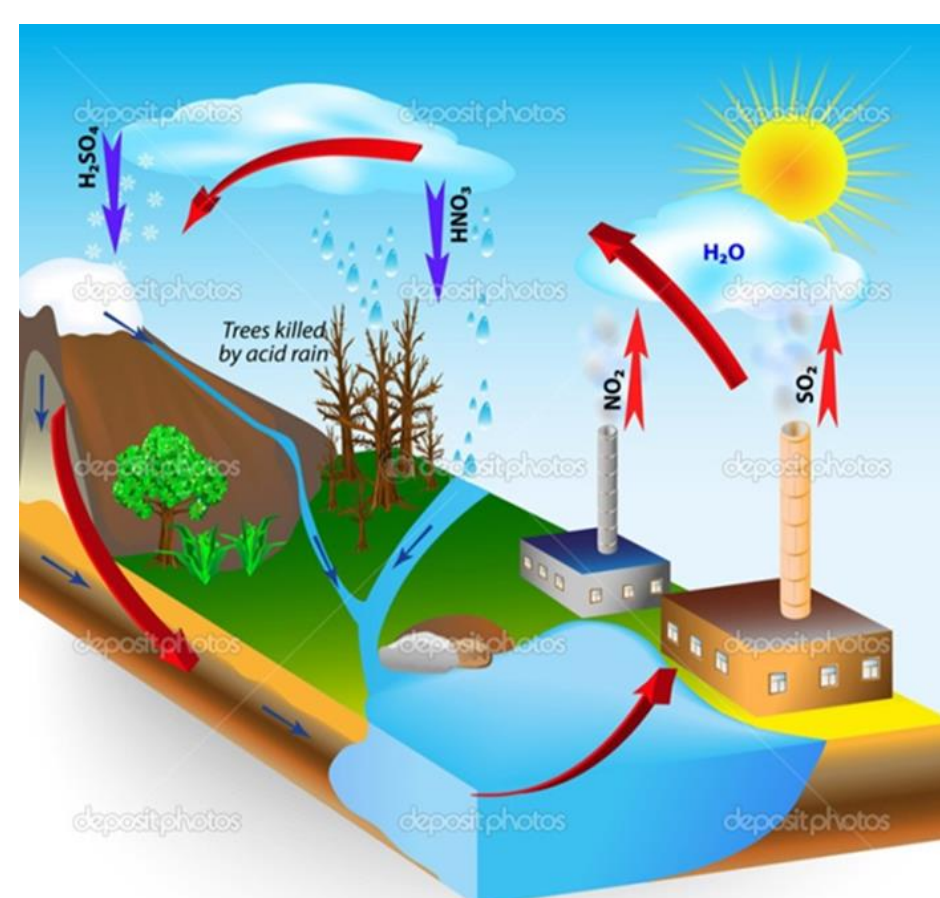
Въведение и описание на проблема

Киселинният дъжд или киселинното отлагане е широко използван термин, който включва всяка форма на валеж с киселинен компонент, който попада на земната повърхност от атмосферата. Основните причинители на киселинни валежи са емисиите на SO₂, NO₂ и NH₃. През последните години се наблюдава намаляване на концентрациите на сулфати и азот във въздуха. Въпреки това в региона на Югоизточна Европа все още има високи нива на емисии на серен диоксид, които допринасят за подкисляването на валежите.

Киселинният дъжд се причиняват от емитираните във въздуха SO₂ и NO_x, които посредством химическа реакция се превръщат в сярна и азотна киселина.

Термина "киселинен дъжд" се отнася за мокри и сухи отлагания на киселинни замърсители.

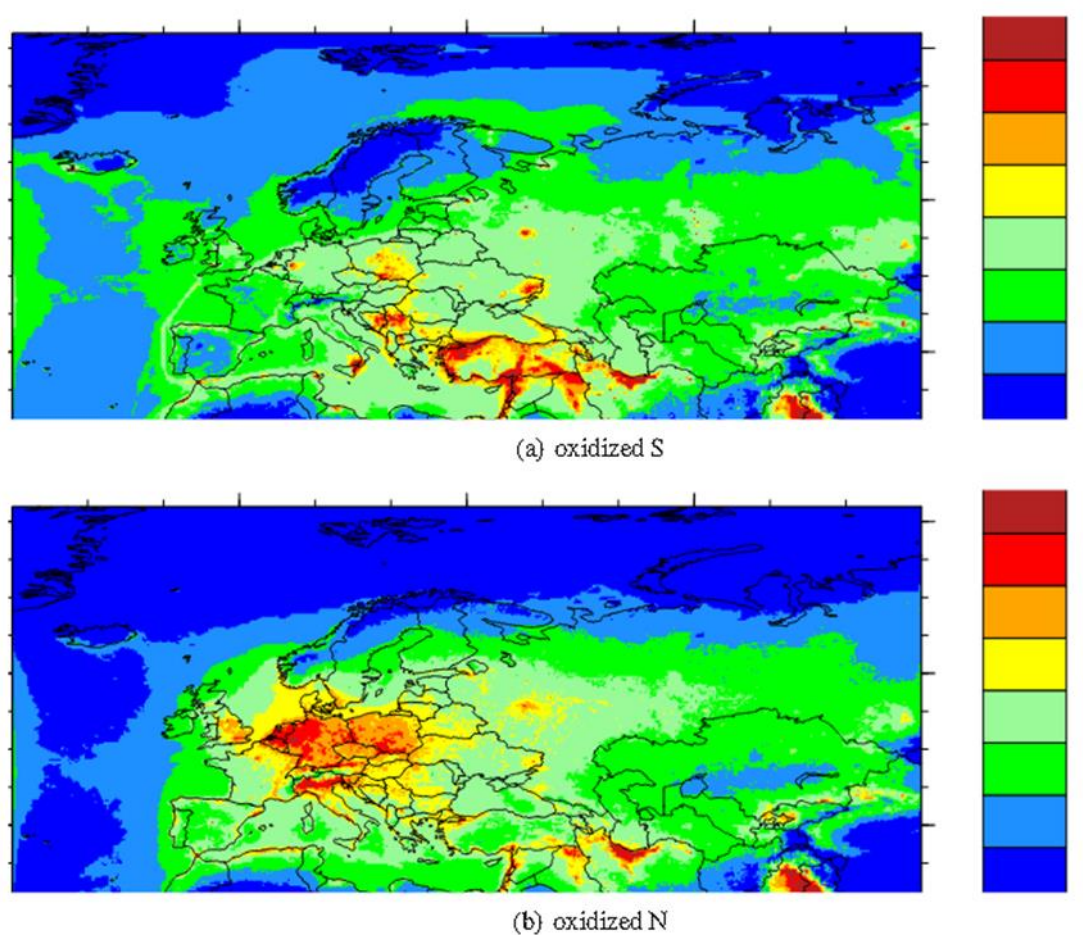
- **Мокри отлагания** – дъжд, сняг, мъгла, суграшица
- **Сухи отлагания** – утаяване на частици или газове с киселинен състав.

<https://www.epa.gov/acidrain/what-acid-rain>

Основни видове източници:

- **Антропогенни** – (изгаряне на изкопаеми горива, промишлени процеси, селско стопанство, третиране на отпадъците).
- **Естествен произход** – (вулканични изригвания, светкавици, пръски от морската вода, емисии на летливи органични съединения).

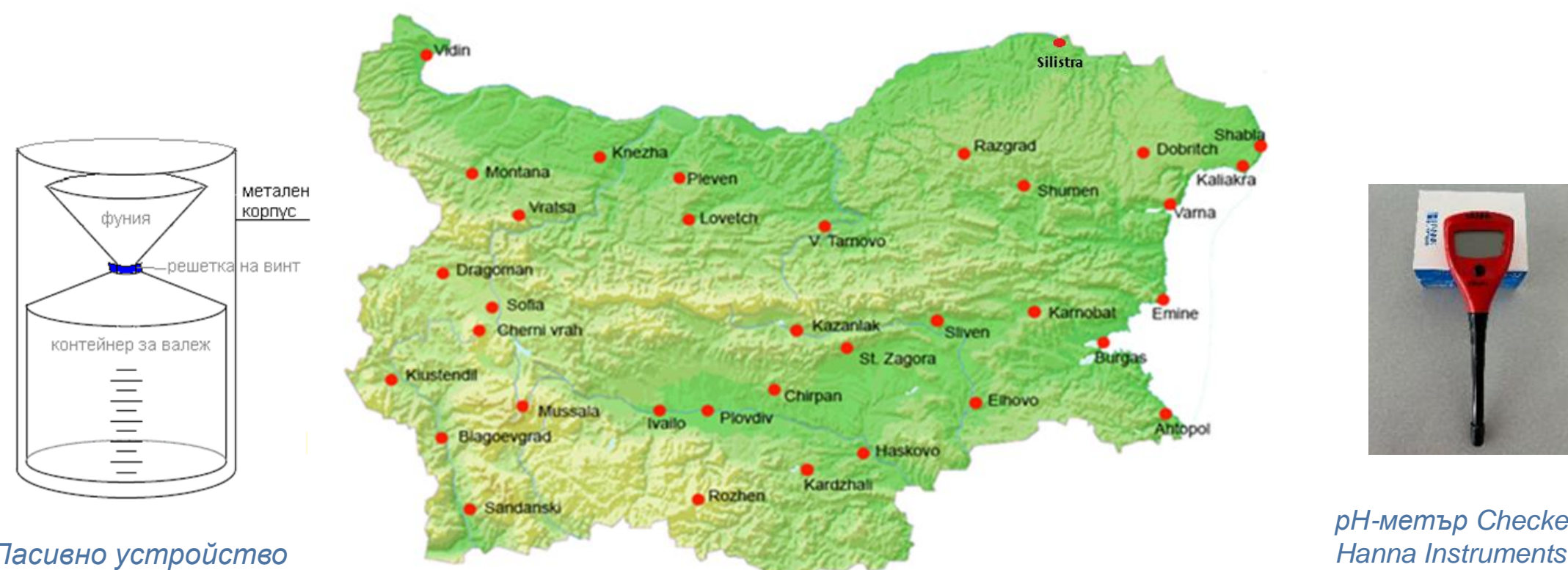

- Югоизточна Европа все още е гореща точка по отношение на емисиите на **S** и **N**.
- Високи стойности на **SO₂** около Сицилия (Етна), Полша и Германия.
- Отлаганията на **азот** са най-високи в Германия, Италия, Холандия, Полша.

Югоизточна Европа - високи нива на емисии на сяра и азот
https://emep.int/publ/reports/2020/EMEP_Status_Report_1_2020.pdf

Методика и използвана апаратура

Мрежата по киселинност на валежите в НИМХ съществува от 1998г. Към момента мрежата се състои от 35 станции разположени в синоптичните станции. Пробите се събират на всеки 6 часа, в основните синоптични срокове 00, 06, 12, 18 GMT и параметърът рН се измерва с рН-метър Checker Hanna Instruments на място.

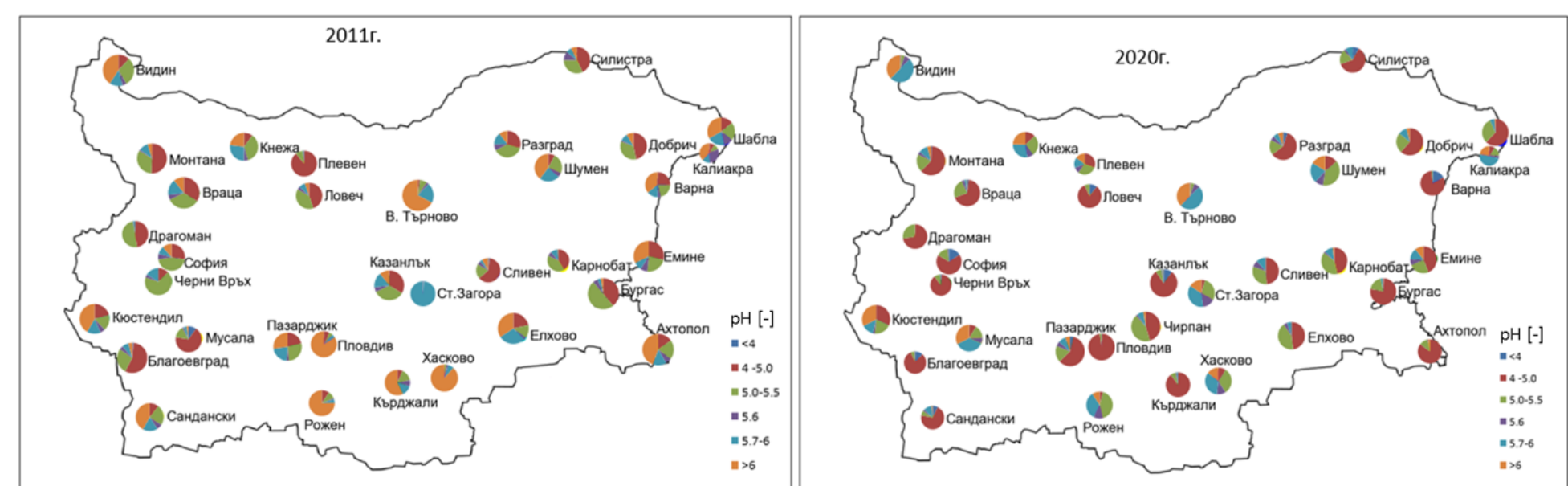

Пасивно устройство за събиране на валеж

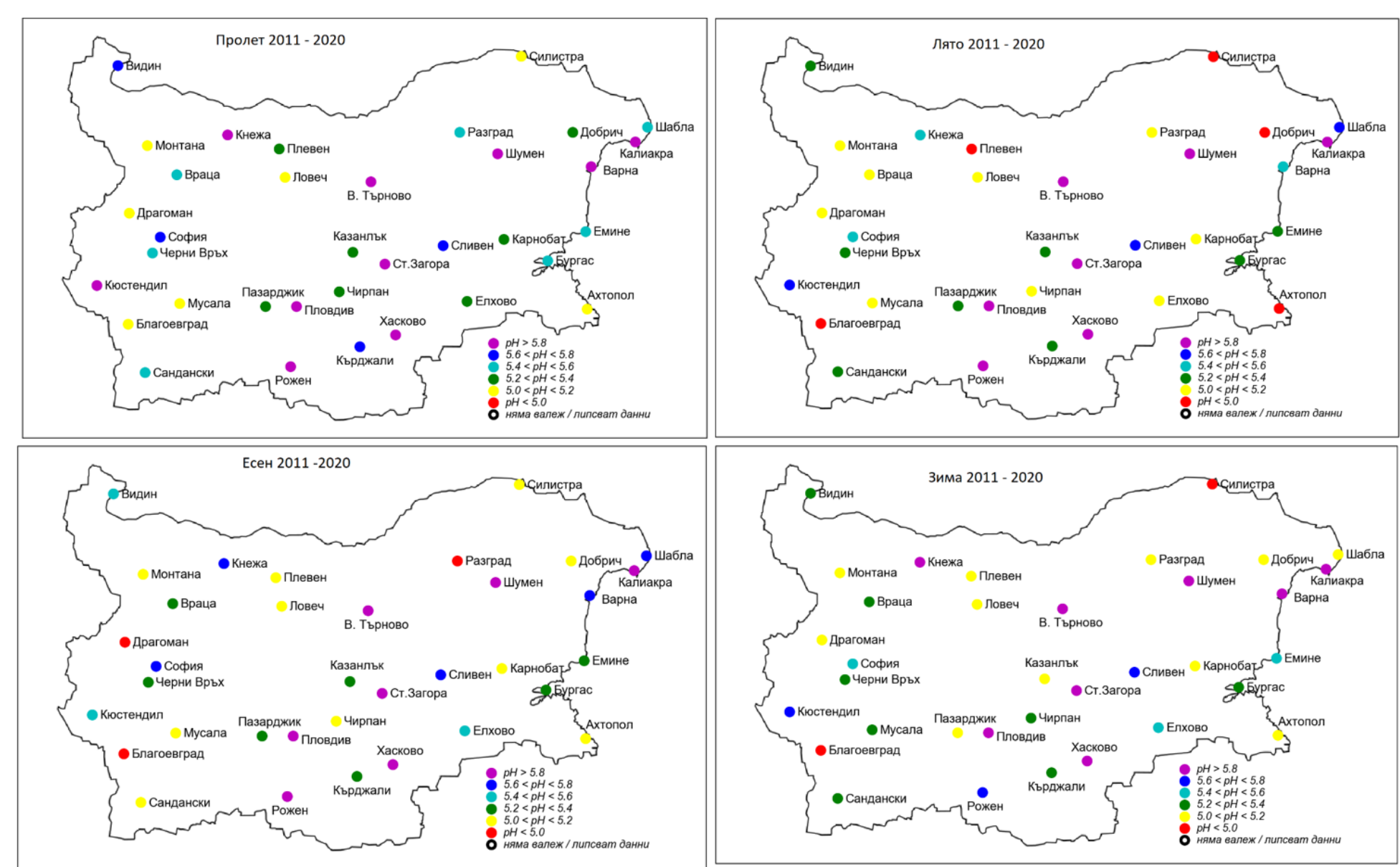
Мрежа по киселинност на валежите в България (35 станции)

"Младежка постерна сесия" - НИМХ, 23.03.2023г., гр. София

Резултати

Пространственото разпределение на рН на валежите в 35 станции НИМХ(2011-2020г.).

Средни стойности на рН на валежите по сезони (2011-2020г.).

Сравнение с други страни (2020г.).

Станция	Държава	Диапазон на средно рН
*AM0001R	Армения	5,0-5,8
*BE0014R	Белгия	3,3-7,3
*GB1055R	Великобритания	4,9-7,7
*DE0007R	Германия	4,5-6,9
*EE0011R	Естония	4,8-6,2
*IE0009R	Ирландия	5,4-6,8
*ES0017R	Испания	5,0-6,4
*IT0004R	Италия	5,2-7,9
*LV0010R	Латвия	4,6-6,8
*LT00015R	Литва	4,3-6,8
*NO0056R	Норвегия	4,3-6,1
*PL0005R	Полша	4,4-7,2
*RU0020R	Русия	4,1-6,4
*SK0006R	Словакия	5,1-6,3
*SI0008R	Словения	4,5-6,5
*HU0002R	Унгария	5,3-7,9
*FR0018R	Франция	4,8-7,1
*NL0091R	Холандия	4,5-6,9
*HR0004R	Хърватия	4,7-7,3
*ME0008R	Черна гора	5,4-8,1
*CZ0005R	Чехия	4,9-7,8
*CH0005R	Швейцария	5,0-7,2
*SE0014R	Швеция	4,0-6,8
**Ахтопол 15661	България	4,0-6,5
**Видин 15502	България	4,2-4,9
**Мусала 15615	България	3,9-5,8
**Рожен 15726	България	4,8-5,6
**София 15614	България	3,4-5,9

*<https://projects.nilu.no/ccc/ionbal/index.html>
 **това изследване

Заклучение

- В Това изследване са използвани данни за рН на валежа за периода (2011-2020г.).
- В началото на периода на изследване резултатите показват стойности по-близки до алкалните и неутрални.
- Получените резултати за 2020 г. показват, че повече от 63% от станциите в България са със стойности на рН в киселата област.
- Сезонното изменение на стойностите на рН показва че:**
- През пролетните месеци (март, април, май) се наблюдават стойности на рН, близки до неутралните и алкалните.
- По-често киселинни валежи са отчетени през есенните (септември, октомври, ноември) и зимни месеци (декември, януари, февруари) месеци.